

رویکرد تقنینی اسلام در حقوق اقتصادی

www.ketab.ir

نویسنده:

محمد عسکری

- سرشناسه : عسکری، محمد، ۱۳۶۲-
 عنوان و نام پدیدآور : رویکرد تقنینی اسلام در حقوق اقتصادی / نویسنده محمد عسکری.
 مشخصات نشر : تهران: اندیشه مکین، ۱۴۰۳.
 مشخصات ظاهری : ۸۰ ص.
 شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۹۰۹۳۳-۲-۰-۰
 وضعیت فهرست نویسی : فیبا
 یادداشت : کتابنامه.
 موضوع : اسلام و حقوق، Islam and law
 قانونگذاری (فقه)، Legislation (Islamic law)
 اسلام و اقتصاد، Islam -- Economic aspects
 حقوق و اقتصاد، Law and economics
 رده بندی کنگره : ۱/۳۲۳۰
 رده بندی دیویی : ۴۸۳۴/۲۹۷
 شماره کتابشناسی ملی : ۹۶۱۸۴۹۱
 اطلاعات رکورد کتابشناسی : فیبا

نویسنده: محمد عسکری

عنوان: رویکرد تقنینی اسلام در حقوق اقتصادی

طراح جلد: محمد حسین عبدالغفوری

صفحه آرا: فاطمه عسکریان

چاپ اول: بهار ۱۴۰۳ تیراز: ۳۰۰ جلد تعداد صفحات: ۸۰ صفحه
 قطع: وزیری قیمت: ۱۵۰۰۰۰ تومان شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۰۹۳۳-۲-۰-۰
 کلیه حقوق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است.

تلفن درخواست کتاب: ۰۹۰۱۵۷۵۶۲۳۹

پیشگفتار

انسان، نیازمند جهان است و با آن ارتباط دارد و در عین حال، از هر راهی نمی‌تواند در جهان اثر بگذارد، چنانکه جهان نیز از هر راهی در انسان اثرگذار نیست. این تأثیر و تأثر آدم و عالم و انسان‌ها با یکدیگر، مشخص و محدود است و از این رو، قانونی سعادت آور است که با این سه امر تکوینی هماهنگی داشته باشد و چنین قانونی، نه از خود انسان برمی‌خیزد و نه از طبیعت و جهان، زیرا نه انسان به عمق جهان آگاهی دارد و نه جهان از خودش باخبر است، چه رسد به اینکه از انسان و از رابطه او با خود خبر داشته باشد.

قرآن کریم کتابی است زمان شمول و جهان شمول که همگام با زمان و تحول‌ها به نیازهای زندگی انسان پاسخ می‌دهد؛ و موضوعات مبتلا به جامعه بشری را به نحو مطلوب بیان نموده است. قرآن کریم کتابی واقع‌نگر است که با توجه به واقعیت‌های زمان و مکان و زندگی انسان و شرایط محیط و نیازهای او، آهنگ پر کشیدن انسان به مقصد اعلی و مقصود والا را داشته و دارد.

بر این اساس بخشی از آیات قرآن پیرامون حقوق الهی و انسانی و حقوق اسلامی است که بر بنیان توحید و فطرت توحیدی انسان بنا شده است. حقوق انسانی، قدرت و امتیازاتی است که خداوند برای انسان به عنوان اشرف آفریده‌هایش قرار داده است و هیچ کس نمی‌تواند آن را از انسان سلب کند. به گفته قرآن و مسلمانان، مکتب اسلام مکتب جامع جهانی و جاودانی است و به همین دلیل این مکتب، انسان و حقوق او را در ابعاد مختلف مورد توجه ویژه قرار داده است.

فهرست

۹ مقدمه
۱۱ فصل اول: قانون‌گذاری در اسلام
۱۳ مقدمه فصل
۱۳ قضا و اهمیت آن در اسلام
۱۴ بهترین قانون‌گذار
۱۵ پیامبران و رهبری مردم
۱۶ نقش قرآن در زندگی
۱۷ فلسفه احکام الهی
۱۸ ویژگی قوانین الهی
۱۸ مرزهای الهی
۱۹ معیار شناخت حق
۱۹ مقایسه شریعت و قانون
۲۱ نتیجه فصل
۲۳ فصل دوم: حقوق عمومی در قرآن
۲۵ مقدمه فصل
۲۵ لزوم شناخت حقوق الهی
۲۶ حق خداوند
۲۶ حق نفس
۲۷ خودکشی و مسئولیت کیفری
۲۸ نقش خانواده در بزهکاری
۲۹ حقوق خویشاوندان
۳۰ پیوند با برادر دینی
۳۱ سفارش امام علی <small>علیه السلام</small> به رعایت حقوق مردم
۳۳ رابطه مسلمان و غیرمسلمان
۳۴ رفتار مسلمین با غیر اهل ذمه
۳۴ رعایت حقوق ذمی اهل کتاب

۳۵	حمایت از حیوانات در اسلام
۳۷	نتیجه فصل
۳۹	فصل سوم: حقوق اقتصادی در قرآن
۴۱	مقدمه فصل
۴۱	خمس
۴۳	زکات
۴۵	انفال
۴۶	قرض الحسنه
۴۸	قانون ارث در قرآن
۵۱	سهام ارث و صاحبان آن‌ها
۵۲	قانون ارث در روایت
۵۳	وصیت
۵۳	ثبیت اسناد در قرآن
۶۰	احتکار
۶۱	ربا
۶۳	رشوه
۶۶	قمار
۶۷	مضرات اجمالی قمار
۶۷	غنا
۷۰	خوردن مال یتیم
۷۱	سرقه
۷۳	نتیجه فصل
۷۵	نتیجه‌گیری نهایی
۷۷	فهرست منابع

www.ketab.ir

مقدمه

قرآن نخستین و مهم‌ترین منبع حقوق اسلامی محسوب می‌شود، چرا که از یک سو متن قرآن وحی شده بر پیامبر، عین کلام خداوند و در نتیجه بیانگر اراده‌ی تشریحی او است؛ و از همین رو است که منبع بودن آن بدیهی بوده و بی‌نیاز از هر نوع دلیل است. از سوی دیگر قرآن موجود، عین همان قرآنی است بی‌هیچ تغییر و تحریف و بی‌هیچ افزایش و کاهش، زیرا که افزون بر ضمانت الهی نسبت به حفظ قرآن، این کتاب معجزه جاوید الهی است که کسی را عوان آوردن مثل آن نیست.

در اسلام، حقوق جزئی از پیکره دین و پیوند آن دو بسیار عمیق است. دلیل این ارتباط تنگاتنگ آن است که زمینه‌های اجتماعی و عوامل گوناگونی که در جامعه بشری حاکمیت یک نظام حقوقی را اقتضا می‌کند، در قرآن کریم به عنوان فلسفه بعثت انبیاء و فرستادن دین و کتاب‌های آسمانی از سوی خداوند تلقی شده است.

علمای مذهبی مبنای حقوق را اراده خداوند تبارک و تعالی می‌دانند که با ارسال پیامبران و نزول وحی بر آنان قوانین و مقررات لازم را برای مردم اعلام داشته است. حقوق در لغت جمع حق است. مفهوم اصلی حق در کاربرد مصدری ثبوت و در کاربرد وصفی ثابت می‌باشد و در همین معنا است که در برابر باطل بکار می‌رود.

علمای اسلام معتقدند که هیچ مسئله‌ای بعد از توحید به اهمیت حق و عدل نمی‌رسد، همان‌طوری که مسئله توحید در تمام اعتقادات دینی و اخلاقی مسلمانان ریشه دارد، ادای حقوق دیگران نیز از آن‌چنان اهمیتی برخوردار است که بعد از اعتقاد به یگانگی خدا چیزی به پای آن نمی‌رسد و در تمام شتون اجتماعی مسلمین جایگاه مخصوصی دارد. گویا رسالت اصلی دین تحقق بخشیدن حاکمیت نظام حقوقی آن در جامعه می‌باشد. هر چند حاکمیت نظام حقوقی نیز مقدمه‌ای برای تعالی بشر و سعادت او است. وجود نظام حقوقی در شریعت اسلام آن‌چنان بدیهی است که طرفداران اندیشه سکولار نیز نمی‌توانند آن را انکار کنند.

اعجاز حقوقی قرآن دارای ابعاد متعددی است. در قرآن، احکام و قوانین بسیاری برای حفظ حق الله و حق الناس از طریق پیش‌بینی ضمانت‌اجراه‌های کیفری در قبال تخلف از مقررات مزبور پیش‌بینی شده است. قانون‌گذاری صحیح، جامع و کامل برای انسان، شروط ویژه‌ای دارد که در ربط مستقیم با فلسفه خلقت آدمی و نسبت او با خواست آفریدگار هستی است. قانون‌گذار باید اولاً انسان را به طور کامل بشناسد و کاملاً با غرایز، شهوات و عواطف گوناگون بشری و مرزهای افراط و تعادل در بهره‌وری از آن‌ها آشنا بوده و به ظرافت و پیچیدگی این عواطف و قوف کامل داشته باشد؛ و در وضع قانون نیز سودی نداشته و ملاحظه منافع یا مضار فردی و گروهی و قومی و طبقاتی، به‌ویژه هراس از صاحبان قدرت، ذهن و قلم او را از واقع‌نگاری منحرف نکند.

انسان و جهان، در مقام تکوین و در آفرینش و هستی خود، نسبت به خداوند عبودیت دارند و همین دلیل آن است که انسان، در قانون‌گذاری و تشریح نیز باید عبد خداوند باشد و تنها از قانون کامل و برتر او پیروی کند.